

22130121

LATVIAN A: LITERATURE – HIGHER LEVEL – PAPER 1
LETTON A : LITTÉRATURE – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
LETÓN A: LITERATURA – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Wednesday 8 May 2013 (morning)
Mecredi 8 mai 2013 (matin)
Miércoles 8 de mayo de 2013 (mañana)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is *[20 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[20 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[20 puntos]*.

Uzraksti komentārus par **vienu** no sekojošiem tekstiem:

1.

Klotilde šodien svinēja savu deviņpadsmito vārda dienu. Jau it agri Uplejā bija savāda mudra dzīve pamanāma. Dārziņš Puķe skaistākos ziedus, ko vien viņa ātraudzē un dārzā varēja atrast, viņa kroņos un daiļos sējumos. Pagasta meitas, gaišās drēbēs tērpušās, arī savu daļu no laukpuķēm bija atnesušas un nodeva allaž laipnajam dārziņam, viņa pavēles ar mīlestību izpildīdama. Viņas zināja, ka vecā lielkunga vienīgā meita ir laba kā eņģelis un daiļa kā roze; daža laba viņu starpā no Klotildes bija saņēmusi visādu palīgu, daža bija kristīta uz viņas citiem vārdiem – Marija un Therezia. Pagasta skolotājs bij atnācis ar pulku no saviem tagadējiem un citreizējiem skolas bērniem; visiem bija nošu grāmatas un skolotājam pašas Klotildes dāvinātais vadoņa zizlis. Pagasta mūzikas koris – tāpat skolotāja pūliņu auglis – šodien bij agri cēlies un savādā mundierā tērpies. Bija divdesmit četri stalti jaunekļi, saimnieku un kalpu dēli, kas nedēļas dienās strādāja un svētdienās pūta ragos, spēlēja vijoles un citus instrumentus. Šis koris bija lielkunga lepnums (gandrīz visi mūzikas instrumenti bija no viņa pirkti) un pagasta gods un mīlulītis. Nekad tā netrūka mīļotā lielkunga dzīrās – Klotildes goda dienā jau nebūt ne. Ķeizara dienā un pa laikmetiem tas sapulcējās muižā un ar savām jaukām skaņām muižas un pagasta ļaudis saaicināja uz augstiem svētkiem un kārtīgiem, izglītotu laužu cienīgiem priekiem. Zemnieku dzīrās tikai kāda daļa, ja daudz, tad divpadsmit spēlēja. Pilnais koris, allaž zem skolotāja Pētersona vadīšanas, tikai ievērojamos brīžos sapulcējās. Muižas puīšus saimniece šodien velti gaidīja pie pātariem.

Ir no savas puses tie sava „cienīgā tēva krietnai freilenei” bija nodomājuši kādu goda zīmi parādīt. Komiteja, ko tie īsi un strupi bija iecēlušī un kuras locekļi bija: vecais Rumbenieks, Bērziņš un Ošu Juris, – šī komiteja bija nospriedusi, ka „visiem puīšiem, kad Pētersons savu darbu būs beidzis, noņemtām cepurēm jānostājas priekš cienīgās freilenes logiem, jānodzied divi krietnas tautas dziesmas, tad cepures jāmet gaišā un jāsauc: „Hurā, augsta laime tai, un lai dzīvo augsti!”” Šis īsais spriedums bez pretruņas kļuva pieņemts un, kā redzēsīm, bez žēlastības izpildīts.

Bez tam vēl viena partija bija nodomājusi „nevis slinkot un pūt”, bet izlietāt izdevīgo brīdi un pierādīt, ka viņa ir tas stiprākais pīlāris kungu namam un pagasta sadzīvei. Šīs partijas locekļi bija: Fihtenbergs, tam līdzā Birkhāns, Potivariene, Freimanis, Annā Volgeruh un šodien arī lielais vagaris Lācis. Pēc programmas Fihtenbergim bija jātērpjas frakā, jāuzvelk balti cimdi un cilindra platmale jātur rokā. Šīs lietas Fihtenbergim pašam gan nebija, bet tik daudz gudru galvu taču gan atradīs padomu. Fraku aizdeva Freimanis, baltus diega cimdus Tinā Nussbaum, un cilinderi Freimanis izvilka no vecā lielkunga veco drēbju krājuma. Tad bij jārunā ne vien visu muižas laužu, bet arī visa pagasta vārdā, kuru deputācija šis uzticīgais pulciņš esot. [...]

Pa tam dārzā pie Klotildes logiem iz divdesmit četriem instrumentiem atskanēja jaukais korālis: „Lai Dievu visi līdz”. Tālu, tālu varēja dzirdēt šīs svētās un jaukās skaņas, un pēc maza brītiņa šeit bija sapulcējušies gandrīz visi muižas un daudzi pagasta ļaudis. Klotilde, nevainības miegā vēl snauzdama un nupat kā jauku, jauku sapni sapņodama, piepeši atmodās un atgādinājās, ka šodien ir viņas vārda diena. Cik spēcīgi viņas sirdī atskanēja tās pašas jaukās skaņas, kas viņu jau tik daudz reizes bija modinājušas, bet cik savādāki tās skanēja šodien!

40 Vēl priekš nedēļas līdz nāvei noskumusi un vēl vakar ar grūtiem sirds cīņiem gulēt iedama, viņa šodien jutās tik laimīga, tik viegla. Viņas sirdi piepildīja svēta pašaušanās uz Dievu, prieka cerības, it kā caur eņģeļu balsīm no debešiem atnestas. – Ātri apgērbusies, viņa attaisīja sava loga slēģus. Bet ko viņa ieraudzīja! Divdesmit četri stalti jaunekļi, visi vienādi gērbušies un noņemtām cepurēm stāvēja tuvu pie viņas logiem un zem pagasta skolotāja vadīšanas nupat spēlēja: „Kā spoži spīd man Jezuliņš!” Aiz šī lepnā kora bija nostājies jaukts
45 dziesmu koris, varbūt vairāk nekā četrdesmit pieaugušu un nepieaugušu cilvēku. Tālāki, kārtīgā rindā stāvēja muižas puiši, no kuriem viņa dažu zināja pie vārda saukt. Un vēl tālāk tik daudz ļaužu – vīri, sievas, vecīši, bērni tik daudz, tik daudz! „Vai es visu to esmu pelnījusi?” viņa sēri jautāja pie sevis. „Ko es viņiem esmu laba darījusi – kādam retam gan, bet tas ir
50 tik maz – tik maz! Jā, jūs tiešām esiet labi un mīļi cilvēki, jūs, latvieši, un citādi tas arī nevar būt, jo arī Eduards...”

Māteru Juris, *Sadzīves viļņos* (1879)

2.

Toreiz un tagad

Es kādreiz teicu: saule mana.
Un zvaigznes, zilais debesloks.
Man visās katedrālēs zvana,
Man cirkū ņirgas – skumjais joks.

5 Man namu blīvējumi šaurās ielās,
Man ielu režģi, bruģa skaļais prieks.
Man skursteņi, kas dūmiem lielās,
Man dūmu nomākts, samīts sniegs.

Man cilvēki, kas dzīvei cauri staigā,
10 Kas debesis un elli nēsā līdz,
Kas smiņķiem aizsedz Kaina zīmi vaigā,
Kā vātis apsedz maigi čaukstošs zīds.

Man skrandainis, kas dūri ceļ pret dzīvi,
Kas izmisumā sauc: man gribas ēst!
15 Man tribūns skaļš kā lozungs: elpot brīvi,
Likt tautai lemt un pašai tronī sēst!

Es kādreiz teicu: dienas neskaitāmas
Kā sārti koraļļi man virknē vērtas.
Man dzīves pārvērtības visas mīļejamas,
20 Un ilgas riekšavām man rokās bērtas.

Es teicu toreiz; tas bija tad,
Kad skatu saulē lūpas sila.
Man likās, tas, kas mīl, tas nemirst it nekad
Kā debess saulainā, kas mūžam zila.

25 Tas bija toreiz... Tagad šķietas man,
Ka mīlas nav, ir tikai kaisles mokas.
Pret dzīvi naida ložmetēji skan,
Un uguns mēles tukšās ielās lokās.

Lūcija Zamaiča, *Mīlas kontrabanda* (1931)